

Klic na policijo?

Julija Budič

V začetku aprila 2024 sem hodila po obmejnih vaseh v Posavski in Belokranjski regiji, kjer je zarjavela bodeča žica in stalna prisotnost policije zarezala v prijetno spomladansko atmosfero ter pokrajini vlila utesnjujoč občutek totalnega nadzora (več v geslu **Trinajst lukenj v žičnati ograji**). Terenske vaje smo opravljali v dveh obmejnih regijah, ki ju že stoletja definira in oblikuje prisotnost meje, kar vpliva na vsakdanjik domačinov. Zaradi restriktivne migracijske politike je območje pod stalnim nadzorom, kar vpliva na občutek varnosti domačinov, ki se jim pogosto zdi, da morajo tudi ukrepati. Med drugim tudi tako, da s klicem na policijo prijavijo ljudi na poti.

Kljub pogostosti te prakse sem pri svojih sogovornikih in sogovornicah ugotovila, da imajo glede tovrstne prijave vseeno mnogi dileme. Ko posameznik opazi begunca, je namreč njegov intuitiven odziv pogosto najprej solidarnosten (na primer, mu ponudijo vodo, mu pokažejo pot naprej) oz. kot so se izrazili sami, to pomeni „biti ljudski“. Ta „biti ljudski“ pa se zaradi **varnostnizacijskega** diskurza politikov in medijev pogosto transformira v „biti ljudski za nas“ – za državljane in državljanke tistega območja. Klic na policijo in prijava begunca je po tej logiki „državljska dolžnost“, ki jo mora opraviti vsak, da s tem zavaruje druge državljanke. Tudi sama policija na svoji spletni strani svetuje, da slovenski državljani ob srečanju z ljudmi na poti:

takoj pokličejo policijo, ki bo izvedla ustrezne postopke s tujci. Če se ugotovi, da posameznik tujcu, ki prebiva v Republiki Sloveniji v nasprotju z določili ZTuj-2, omogoči ali pomaga pri vstopu v državo, tranzitu čez njo ali prebivati v njej, se ga kaznuje v skladu s 146. členom tega zakona (globa od 2.000 do 4.500 evrov).

V obmejnih območjih poostrena prisotnost policije in drugih oblik nadzora ustvarja dodaten pritisk na lokalno prebivalstvo, da se tudi sami čutijo dolžne ohranjati varnost. Z raznimi praksami, med katerimi je policijska prijava ljudi na poti, pomagajo policiji izvajati nadzor nad prehajanjem meje in delujejo kot „podaljšana roka policijskih postaj“ (Čebren Lipovec 2009: 148). Prebivalci obmejnih regij tako prevzamejo vlogo ovaduhov ali obveščevalcev (Čebren Lipovec 2009), tudi zato ker ima molčečnost svoje posledice in so **solidarnostne prakse kriminalizirane**.

Represivno politiko, ki nad obmejnimi območji izvaja nadzor, domačini pogosto razumejo kot primer političnega protekcionizma, torej kot „dokaz, da jih oblast ljubi, ne pa da jih nadzoruje, omejuje“ (Šterk 2021: 17). Ovaduhstvo je tako primer legitimizirane mikrofašistične in mikrorasistične prakse. Pravzaprav gre za „rasistično sovraštvo, sproženo z uživanjem Drugega“ (Žižek po Šterk 2021: 17). Užitek Drugega je v tem kontekstu razumljen kot uspešen prestop meje izven mejne kontrole, kar je opredeljeno kot kaznivo in problematično dejanje, medtem ko so domačini pod konstantnim nadzorom in se zato počutijo, kot da naj bi prosto prehajanje meje pripadalo njim, in ne Drugemu (Šterk 2021: 17). Obmejna območja in njeni prebivalci tako postajajo ključni del nadzora migracij oziroma eno od orožij **oborožene krajine**.

Vendar pa je, kot že zapisano, med obmejnimi prebivalstvom neredko opaziti dvome, neodločnost in negotovost glede klicanja policije ob stiku z ljudmi na poti. Med drugim tudi zato, ker obstajajo primeri, ko ljudje na poti pristopijo do lokalnih prebivalcev in prebivalcev ter jih sami zaprosijo za prijavo. Takšen primer opisuje Faycel, ki je pred nekaj leti na svoji poti iz Bosne in Hercegovine v Francijo po številnih **pushbackih** zaprosil domačine, naj kontaktirajo policijo:

Bala sva se iti na policijo in prositi za pomoč, saj naju je slovenska policija že tolikokrat vrnila nazaj v Bosno. Bila je že popoldne, ko sva na zemljevidu našla cisterno in se odpravila v tisto smer. Potem pa naju je videl en Slovenec in je poklical policijo, tako da sva vseeno pristala v njihovih rokah. Za rezervoarjem za vodo so bili parkirani 3 policijski avtomobili, ki so čakali, da grede migranti mimo. Ko so naju zagledali, so iz avtomobilov prišli policisti in nama rekli, naj se ustaviva. Govorili so v slovenskem jeziku, a po toliko časa, ki sem ga preživel v Bosni in se učil bosansko, sem razumel. Resnično nisva želela, da nas pošljejo nazaj v Bosno, zato sva zbežala nazaj v gozd in se skrila za drevesa. Iskali so naju, a naju niso našli. Potem so začeli streljati v zrak, da bi naju prisilili, da greva iz svojega skrivališča. V tistem trenutku sva z Ayoubom razmišljala, kaj naj narediva. Vedela sva, da naju bodo sčasoma vseeno našli, saj niso zapustili kraja. Tako sva se oblekla v čista oblačila in si uredila pričesko, pokadila sva eno cigareto in nato odšla do vasi in prosila ljudi, naj pokličejo policijo, saj želiva zaprositi za azil. Ljudje so nama dali hrano, nato pa so poklicali policijo.

V tem citatu sta se Faycel in njegov sopotnik odločila prebivalce prositi, naj pokličejo policijo. Tudi sicer se zdi

ključno, da prebivalci obmejnih območij to odločitev prepustijo ljudem na poti, saj sami ne morejo na pamet presoditi kompleksnosti situacije, v kateri se nahajajo posamezniki. Obenem pa se morajo zavedati, da s prijavo policiji lahko življenja ljudi na poti izpostavijo veliko večji nevarnosti kot bi jih, če tega klica ne bi opravili.

17. 6. 2024.

Literatura

Lipovec Čebren, Uršula 2009 „Zakaj so zdravniki postali ovaduhi? Komentar k novim zdravstvenim politikam do migrantov.“ *Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo* 37/238: 148-153.

Šterk, Karmen 2021 „Drugi uživa?!“ *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 61/2: 17-19.

Bilješke

Tekst je napisan u okviru kolegija Suvremene migracije, državljanstvo i etničke manjine Uršule Lipovec Čebren i Dagmar Nared na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Ljubljani.